

A remény neve: Rami

BESZÉLGETÉS KRÁMER GYÖRGGYEL

– Tavaly tavasszal zajlott a Miskolci Táncszövetség hivatalos „alapító” premierje. Alkotók, előadók, vezetők, barátok és a közönség euforikusan ünnepelt, mindenki tele volt lelkesedéssel, jövőbe vetett hittel. Hogyan vonná meg az azóta eltelt egy-másfél év mérlegét?

– Dolgoztunk tovább. Ősszel született egy új bemutatónk, Kozma Attila *Carmina buranája*, majd az évad második felében a *Rómeók és Júliák* [Krámer György koreográfiája, rendezése – A Szerk.].

– Ezeket is tervezték?

– Halasi Imre igazgató tanácsára, baráti pressziójára az eredeti szándékunkat kicsit módosítottuk. A döntés időszakában már mindenki fél szemmel a színházi törvényre, a regisztrációra sandított, sok egyéb mellett még fontosabbá váltak a nézettségi adatok. Ezek a gondolatok nyilván a színház egészéért felelős direktor fejében is kavargtak. Hangsúlyozom, baráti presszióval azt tanácsolta, hogy keressünk olyan témákat, zenéket, amelyek közönségbarátta teszik az évadot. Pontosan arra hivatkozva kérte ezt, hogy fontos lenne, ha a hivatalosan is megalakult táncszövetség az első évében növelné a közönségbázisát.

– Hogy élük meg az alkotók, ha az igazgató barátilag befolyásolja a témaválasztásukat?

– El kell mondanom, hogy Imre hat évig keményen dolgozott azért, hogy hivatalosan is legyen táncszövetség Miskolcon. Hat évig partizánmódszerrel éltünk: a színháznak a táncra nem volt forrása, nem tartozott az alapfeladatába, mégis biztosította a műfaj megjelenését. Azt gondolom, ez a tény ma is feljogosítja az igazgatót arra, hogy bizonyos dolgokban véleményt nyilvánítson. Hogy hogyan éltük meg? Kozma majd' belepusztult.

– És te?

– Én már kevésbé.

– A *Rómeók* készítésekor mennyire kellett az elképzeléseidet, esetleg az elveidet feladni?

– Az elveimet nem kellett feladni. Azért voltam könnyebb helyzetben, mert az eredeti, saját elképzelésem is hasonló volt, tehát nem volt nehéz módosítanom. Kozma Attilának azonban gyakorlatilag új témát kellett keresnie.

– Ha nincs színházi törvény, regisztráció, baráti presszió, akkor is ugyanilyenre csinálnád a *Rómeókat*?

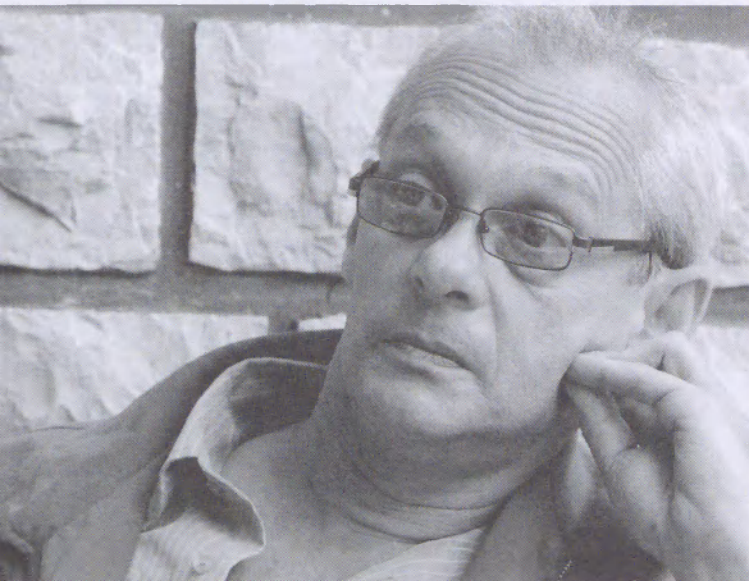
– Ezt a darabot így csináltam volna meg minden körülmények között. Amikor módosítanom kellett a terveimen, a fejemben már gomolygó témák közül tudtam választani. Ez azt is jelenti, hogy eredetileg nem ezt a darabot készítettem volna el.

– Én úgy láttam a bemutatón – ne haragudj meg az őszinteségemért! –, hogy a *Rómeók* és *Júliák* kilóg a „miskolci” sorból. Vagyis nem illik bele a tíz év alatt folyamatosan alakuló, de mindig markánsan észlelhető színházfelújításokba. Mintha nem érezted volna magadénak a saját koncepciódat...

– Pedig szívesen csináltam. Tudatosan készítettem kommersz darabot. A „kommersz” jelzőt itt nem pejoratív értelmében használom, csak azt jelenti: fogyasztható. Koreográfusi életművemben egyébként többségben vannak az ilyen munkák, rengeteg alkalmazott koreográfiát készítettem musicalekbe, operettekbe. De szeretném hangsúlyozni: Miskolcon az elmúlt szezon két bemutatójával nem váltottunk irányt. Kicsit talán – nem rossz értelemben mondom – félrenéztünk. Kozma Attilával együtt választ adtunk arra a kérdésre, hogy képesek vagyunk-e – az elveinket és a minőségi igényünket nem feladva – egy pillanatra a közönség felé kikacsintani. Ettől függetlenül eltökélten megyünk tovább azon az úton, amelynek eredményeit 2007 őszén összegezve láthattad a Miskolci Táncszövetségben. Szerintem valamilyen modulációra, változtatásra szükségünk is volt. Ez megfelelt a belső igényeinknek. Az a szakasz, amelyet a hivatalos alapítás lezárta, ugyanúgy már nem folytatható. Egészen biztosan át-, illetve újragondolásra szorul. A gondolkodásnak az is lehet a vége, hogy visszatérünk az alapokhoz. Szóval, úgy érzem – a színházi törvénytől, regisztrációtól és a hivatalos megalakulásunktól függetlenül –, kicsit meg is rekedtünk.

– Ennek következménye az, hogy jövőre a tervek szerint nem koreográfus, viszont meghívtál egy, a világ élvonalában jegyzett koreográfust, az izraeli Rami Be'ert?

– Ideiglenesen valóban kivonom magamat az alkotómunkából. Ennek több oka is van. Időre van szükségem, hogy átgondoljak dolgokat, és az is igaz, hogy nem voltam elég hatékony az együttes menedzselésében, a szakmai élet szervezésében, vendégek, mesterek meghívásában, a frissítésben, új tagok szerződtetésében

Szegedi Gábor felvételei

stb. Ramit huszonéve ismerem. Akkor kerültem vele szoros művészi kapcsolatba, amikor átvette a Kibbutz Dance Company irányítását; dolgoztam vele, táncoltam is koreográfiájában. Az együttese akkor – személyi állományában, megrekedtségében – nagyon hasonló állapotban volt, mint most a miénk. Tudom, hogy Rami onnan indulva milyen utat járt be, ismerem, és arra is mérget vennék, hogy emlékszik rá, honnan indult. Több fordulóban tárgyaltunk már, és biztos vagyok benne: megértette, mit szeretnénk, mit várunk tőle.

– Mit vártok tőle?

– Hogy nekünk, a mi együttesünknek készítsen darabot. A tervek szerint *workshoppal* fog kezdeni, és szeretnénk, ha a kiszemelt táncosainkat a premier előtt tanulmányúton fogadná az együttesében. Tehát nem teljes irányváltásra van szükségünk, hanem impulzusra, modulációra, új tagokra, frissítésre.

– *Impulzushoz juthatsz a veszprémi A Tánc Fesztiválján is, amelynek tizenharmadik éve művészeti igazgatója vagy. Kiket hívsz meg a programba, hogyan válogatsz?*

– Idén nem válogattam előadást. A versenyprogram az együttesek ajánlásai alapján alakult ki. Megszólítottam az együttesek egy részét, hogy a friss műveik közül ajánljanak előadásokat, de működött a régóta bevált gyakorlat is: többen maguk jelentkeztek.

– *Az idén fellépő együttesek mindegyike a magyar kortárs tánc elitjébe tartozik. Ha ezek az együttesek maguk ajánlották a nyilván éppen legjobbnak gondolt előadásait, akkor ez a fesztivál a szakma egyfajta önértékelése. Milyennek látod a fesztivál végén a magyar kortárs tánc önképét?*

– A legmarkánsabb felismerésem az, hogy vannak a szakmában időálló alkotók és műhelyek, és vannak elmaradók. Nem véletlen például, hogy van olyan együttes, amelyik tizenhárom éve minden alkalommal itt volt.

– *Hogy ki időálló, és ki nem az, ez az alkotóra, az egyénre vonatkozó kérdés. Engem most a szakma összképe érdekel. Vannak, akik azt mondják, hat-nyolc évvel ezelőtt a fesztivál és az egész szcéna nivósabb, izgalmasabb, élettel-értékkel telibb volt...*

– A fesztivál első felének története egy sokkal fortyogóbb, markánsabb fejlődés története. Már egy ideje úgy érzem, nem tudunk mozdulni, változni. Évek óta az előző fesztivált csináljuk meg újra. Négy-öt éve görget-

jük magunk előtt a meg nem valósult szakmai terveinket, holnapra halasztunk ma megteendő dolgokat... Egy kicsit már elkezdtem unni magamat – de ezt a legnagyobb szeretettel mondom. Annyira bánt az egy helyben toporgás, hogy már többször javasoltam Vándorfi Lászlónak (aki a fesztivál befogadó házigazdája, a Pannon Várszínház igazgatója): dobjuk be a törülközőt. De ezzel párhuzamosan kialakult bennem egy másfajta érzés is. Olyan pozitív visszajelzéseket kapok a szakmából, sokszor négy-öt év elmúltával is, hogy rájöttem: nem szabad elvennem a kollégáktól ezt a lehetőséget. Ez belemart a lelkembe: ha másokért is felelősséggel tartozom, nem lehet csak úgy bedobni a törülközőt, mert nincsen elég pénz... Vagy mert kidobtak az egyik színházból.

– *Biztos vagyok benne, hogy több pénzzel, hatásosabb píárral pergőbb, színvonalasabb fesztivált lehet szervezni. Több, színesebb járulékos rendezvény lehetne, workshopok, szakmai fórumok, bátor, kreatív off-program stb. De ha az együttesek által kiválasztott felhozatal esetleg langyosnak ítéltetik, annak biztosan nem a veszprémi pénztelenség az oka. Nem lehet, hogy nemcsak Miskolcon, hanem az egész országban megrekedőben van a kortárs tánc lendülete? Sokan nem motívumkezelésnek, hanem szabályos kínládásnak nevezik bizonyos alkotók állandósultnak ítélt-látott önismétlését.*

– Azt én is úgy látom, hogy markáns, bátor kísérletezés helyett sokan inkább rendszeresen összegzik a közelmúltjuk tapasztalatait, eszközeit. Új utak keresése valóban nem jellemző az elmúlt néhány évre. De a kortárs művészet miért lenne másmilyen, mint a kor, amelyben létezik? Tizenhárom éve más időket éltünk. Az akkori tempó nagyon különbözött a maitól. Nem a kollégák lettek tehetségtelenek, és nem is arról van szó, hogy elfáradtak volna. Az igaz viszont, hogy sokunkban kialakult egy kis kényelmesség: inkább a biztos felé megyünk, nem akarjuk bevállalni a kockázatot. Ezt én is látom. A rendszerváltás utáni első tíz évben az egész szakma egy hihetetlen gyújtórakétán ült. Sokáig fojtott művészetként hirtelen oxigéndús területre érkezett a kortárs tánc, és olyan lendületet kapott, amely több mint egy évtizedig kitartott.

– *A közönség is elkényelmesedett? Netán igénytelen, mert csak a könnyen fogyaszthatót habzsolja?*

– A közönséget nem lehet bántani. Ők az étlapról választanak: ha nincs rajta nemes éték, mást esznek. Azoké a felelősség, akik a menüt összeállítják.

– *Milyen jövőt jósolsz a kortárs táncnak? Megmarad független, releváns művészetnek, vagy esetleg fel fog szívódni a színházban, képzőművészetben, performanszban?*

– Noha évről évre pillanatképeket készítek a szakmáról, azt gondolom, nem szabad pillanatokban gondolkodni. Mindig a folyamatot kell nézni. A folyó vize is hol kanyarog, felgyorsul, majd széles mederben szétterül. Úgylehet, most egy lassuló, szétterülő korszakban van a kortárs tánc, és nem tudhatjuk, milyen hosszú lesz ez a tétova szakasza. Nem tudhatjuk, milyen csillagállás kell ahhoz, hogy előbukkanjon egy markáns, új generáció. De a kortárs táncot leírni nem lehet.

AZ INTERJÚ KÉSZÍTETTE:
KUTSZEGI CSABA